

PANUN pakinoita

Sibeliانا

Juhlavalaja!

Joka puolella niitä välkky, oikealla ja vasemmalla, kanavan yläpäässä ja kosken takana, missä kirjastotalo loistaa kilpaa äskeisen voimalaitoksen päärakennuksen kanssa kuin joku varta vasten juhlavalaistu Senaatintorin julkisivu. Kauimpana lännessä loistaa muka kuin jokin pilvenpiirtäjä mahtava rakennuskompleksi valot kahdeksasta kerroksesta rivettäin veteen välkehtien — veteen, siltä minusta ainakin näyttää, vaikka jäätä kai siinä nyt! Kaikkialta välkky valoja. Koko koskikeskus, jota ylitän, on valovöiden piirittämä. Ne kiertävät oikealta yli saarien tuohon äskeiseen pilvenpiirtäjän niemekkeeseen, missä niiden yläpuolelle kohoaa kuin portaaitten sarja pieniä punaisia lyhtyjä, kuin avaruudessa kelluvia. Niemestä valovyöt kiertävät moninkertaistuen, valomereksi lopulta sulautuen vastapäivään — vastapäivään, kun vastapäivään kerta läksin niitä seuraamaan — ohentuakseen taas vähitellen yksiriviseksi valovyöksi. Kirkontornin kello-taalu ja vilkku, valvova silmä, kohoavat valomerren yläpuolelle, likinnä tähtitaivasta. Kehä näyttää tulevan täyteen, palaavan ikäänkuin lähtöpisteeseensä valovyön saavuttaessa juhlavalaistun voimalaitoksen uudelleen.

Mikä juhlavalaistus tämä nyt?

On kuin havahtuisin ja nyt vasta toteaisin, että koskikeskus tässä on Merikoskea, valot Merikoskea, Pyhäkoskea, Niskakoskea, Ämmää, Nuasta, Hyryä, Vuokkia, Jaloa . . . Missä olivatkaan ajatukseni äsken! Aivan oikein, mutta enkö sitten vaeltanutkaan nuoruuden tuttua ympärää, Eläintarhan iltarataa, yökierrosta, katsellen Helsingin valovälkettä, joka moninkertautui Töölönlahden tyvenessä vedessä. Kas kummaa, en tainnut olla siellä, mutta niinhän on nyt Oulummekin joutunut valokehien keskelle, koskikeskus on kuin keskus ikään, Hietasaari näyttää yhtä valotetulta kuin Koskenniskakin, Pikisaari on suorastaan sisärenkaaseen kuuluva ja Nuottasaari loistaa sen minä Tuirakin. Mutta mistä sitten mielikuva, ajatussiirtymä?

Enköhän vain kiertänyt ajatuksissani pää-Helsinkiä jonain juhlavalaistuna syystalven iltana tai keskitalvenko lienen kiertänyt: Äärettömästi valoja, jotka oudosti sykähdyttivät pienestä Oulusta tulleen ylioppilaan, lehtineekerin tosin, mukamas, vaikkapa kuinkakin Euroopan valoissa juuri vaeltaneen, mieltä. Miljoonavalot — niinpä, mutta tämä, tuo Helsinki, Suomen pääkaupunki, oli totista, arkistakin totta, muu vain kuin pikajunasta katsottua. Miksi sitten Helsinkiä näin juhlallisesti valaistiin? Aja-

tus ponnistelee selville väylille. Itsenäisyyspäivä! Totta, sekin oli juhlallinen. Entä muuta? Nousee silmien eteen juhlavalaistu Turuntie — mitämaks, Mannerheimintie —, eipäs, Turuntie kuitenkin silloin vielä, viheriäisinä vaellusvuosina. Juhlatie päättyy Messuhallin luo, ovet aukeavat, uudet valot loistavat, soi, kiittää ja välkky. Kansa on mustissaan ja valkoisissaan ja kansaa on paljon. Nuori civiskin siinä on joukossa ja perintöfrakki istuu kuin istuukin varalonmukaisesti niinkuin istuvat muutkin, frakit nimittäin. Vanha se on, mutta ei sitä silti erottaisi, ainakaan paljon, muiden civisten Amaran frakeista. Siinä seisoo hänkin mahtavana, nuorimies, valkoinen rinta pullollaan, siellä sydän jännityksestä pomppien. Harteilta lanteille kiertää mahtava sinivalkoinen vaate juhlapukua kuin Ylitähdistön Ritarikunnan Suurkommentajanauha, vaikka onkin vain — marsalkanauha, saatu vanhan kunnan Ostrobotnian suojusta. Soi, soi — Sibeliانا!

Sibeliانا! Mitenkä niin! Totta kai, kun se nyt on juuri Sibeliuksen juhla. Vai Similän Marttiiko se kirjoitti sen Sibelianan — oikein, niin oli. Sibeliusta oli kuitenkin ilma täynnä, merkilistä Sibeliusta, josta, sen vieläkin haluan sanoa, Simi-Martti kirjoitti ihan kaunokirjallisen teoksen, kuten olen ennenkin väittänyt. Niin oli silloin, niinkuin on tänäkin iltana, avaruus täynnä, voisi sanoa, Amerikkoja, Australioita tai ainakin niiden ilmakehiä myöten. 15 vuotta —

oikeastaan se on pitkä aika miehen elämässä, mutta niinpä me silloin olimmekin nuoria miehiä Sibeliuksen kanssa, Jean täytti 70 vuotta, miehen iän ja minäkin jo aloittelin kolmattakymmentä . . .

Mitä — mielikuvitustako kaikki! Laatikossani on pieni, mutta paksumi kirjoittamisesta ja leikeistä paisunut musta vahakan-tinen, josta löydän päivämäärän 8/12 viidentoista vuoden takaa. Näin sen päivän merkintä alkaa: »Sibeliusta! Siinäpä tämän päivän tunnus — Sibeliusta 70 vuotta! Aamulla jo, kun sain Uuden Suomen käteeni vierähti toinenkin tuokio sitä tutkiskellessa — lehti kun oli vallan suunnatto-man paksu ja täpösen täynnä Sibeliusta — siltä ainakin tuntui. Kuvansakin jo täytti melkein koko etusivun. Vuokrailmoitus-sivun löytäminenkin tuotti vaikeutta (man, mitä tämä on!) — se oli näes minun päätarkoituk-seni!» Hä-hämmästyneenä selailen vihkosta edelleen, mutta totta se on, en löydä itseäni Messu-hallista. »Äsken kaupungilta kotiutuessani näkyi silintereitä ja laahushameita kaikkialla — juh-lia mestarin kunniaksi . . . ja nyt kuulen paraikaa puhetta — Amerikan etäiseltä mantereelta . . . ja juuri äsken selvällä suomenkielellä kerrottiin Suomen suurmiehestä ja hänen musiikistaan Amerikan mantereella.» »Juhlallinen päivä on ollutkin — talvinen harvinaisuuden vuoksi . . .»

Mutta ei enempää.

Kun tässä nyt, kuunnellessani työhuoneessani vuonna 1950 sa-

mana päivänä radion välityksellä juhlallisuuksia Helsingin suur-konsertista ja juhlasta, olen pakotettu tunnustamaan, että mielikuvitukseni teki tepposet, tavanomaisen huono muistini ja yllättävä mielikuvitukseni sekä pitkä aika. Mutta kun kerran kirjoitin, niin kirjoitin, sillä tunnelmaan se ainakin sopii. (Muistan nyt kyllä, että niihin aikoihin joskus, vähän myöhemmin kai, olin mustana marsalkkana kuulun Kuisman elikkä Heikki Klemetin juhlakonsertissa!) Tilanteen kunniaksi ja sen pelastamiseksi myös nyt kuitenkin sytytän Sibeliusta-sikarin. Sano-koinkin lukija nyt omasta puolestaan, että »man», niin nyt sen teen ja se on totisinta totta. Sain sen jo kesällä omille pienille syntymäpäivilleni ja se oli tehnyt ihmeellisen kierroksen. Itse J. S. oli lahjoittanut näitä Amerikan tuliaisia nuoruutensa taiteilijatoverille Ilmari Kiannolle, joka nykyisin kutsuu itseään Iki-Korvenkiroksi. Ja jostain käsittämättömästä syystä oli Iki lahjoittanut parin tupakkalakon tehneelle hyvälle kollegalleni, veriheimolaiselle, joka sen sitten minulle mieliksi toi. Ja nyt se poltetaan, Sibelianan kunniaksi!

Sibeliusta-sikari suussa (kirjoitin kerran otsikoksi Iki-Kirohaastattelulle) sinä 8 p:nä joulukuuta 1950

Panu